

ව්‍යාපාර සමාජ වගකීම් හා ආචාරධර්ම

බී.ඒ.එම්. අයි. එච්. බෙලිගස්වත්ත

සමාජ වගකීම

▶ ක්‍රියාකාරකම් 1

පහත සඳහන් වනුයේ ව්‍යාපාර සමාජයීය වගකීම් ඉටු කළ යුතු පාර්ශවයන් හතරකි. මෙම පාර්ශව ඇසුරින් ඔබගේ ප්‍රදේශයේ ඇති ව්‍යාපාර වල සමාජයීය වගකීම් ඉටු කරන ආකාරය ලැයිස්තුගත කරන්න

- ▶ අයිතිකරුවන්
- ▶ ගනුදෙනුකරුවන්
- ▶ සේවකයින්
- ▶ සමාජය

සමාජ වගකීම සඳහා වූ නිර්වචන

සමස්ත සමාජයේ සහ ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේත් සේවකයින්ගේ හා ඔවුන්ගේ පවුල්වලත් ජීවන තත්ත්වය නංවාලීමට සහ රටේ ආර්ථික සංවර්ධනයට දායක වන බවට හා සදාචාරාත්මක ව හැසිරෙන බවට ව්‍යාපාරවල අඛණ්ඩ කැපවීම ව්‍යාපාරයන්හි සමාජයීය වගකීමයි

World business council for sustainable
developmen

ව්‍යාපාර, සමාජයට ආපසු දෙන දූසමාජයීය වගකීමයි

පිලිපීනය

සමාජ වගකීම සදහා වූ නිර්වචන

සමාජය තුළ ධනාත්මක බලපෑමක් ජනිත කිරීමට ව්‍යාපාර ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණය කරන්නේ කෙසේ ද ? යන්න පිළිබඳ වූ අදහසකි, සමාජයේ වගකීම

Mallen Baker

ගනුදෙනුකරුවන්, සේවකයින්, සමාජය, රජය හා පරිසරය ආදී සිය ම උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශ්වයන්ට සාධාරණ ලෙස කටයුතු කරමින් කොටස් හිමියන්ට උපරිම අගයක් බිහිකරදීම සමාජයේ වගකීම වේ

Narayan Murth

සිය ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳවත්, එමගින් සමාජයට ඇති වන බලපෑම් පිළිබඳවත් පොද්ගලික ව ම ව්‍යාපාර වගකීම සමාජයේ වගකීමයි

USA

ව්‍යාපාර කෙරෙහි උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශ්වයන්ට හා පොදුවේ සමාජයට බලපෑම් ඇති කරන බලවේග කිහිපයක් වර්ධනය වෙමින් පවතී. ඒවා නම්

- ▶ ව්‍යාපාර තරඟය
- ▶ ගෝලීයකරණය
- ▶ විද්‍යුත් ව්‍යාපාර
- ▶ පරිසර දූෂණය

ව්‍යාපාරවලින් සමාජයේ වගකීම් ඉටු විය යුතු ප්‍රධාන පාර්ශව

- ▶ ගනුදෙනුකරුවන්
- ▶ සේවකයින්
- ▶ අයිතිකරුවන්
- ▶ සමාජය

සමාජයේ වගකීම් ඉටු විය යුතු ආකාර

සාධාරණ වීම
හානි අවම කීම
අයිතිවාසිකම්
ආරක්ෂා කිරීම

ගනුදෙනුකරුවන්

සේ
ව
ක
යි
න්

අ
යි
ති
ක
රු

සාධාරණ ඉපයීම්
ආර්ථික ප්‍රවීලාභ
ලබා දීම
කාර්යක්ෂම හා
අවන්ක ලෙස
කළ. තටයුතු කිරීම

සමාජය

රැකියා නියුක්තියට දායක වීම
අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය
ප්‍රජා සත්කාරක සේවා

සමානාත්මතාව
මනා සේවක සම්බන්ධතා
වාණිජමය ආරක්ෂාව
සෞඛ්‍ය පහසුකම්

21වන සියවසට පෙර තිබූ කොටස් කරුවන්ට/අයිති කරුවන්ට පමණක් ප්‍රතිලාභ අත්කර දීම යන විට කොටස් කරු සංකල්පය”
අහිඛවා “ඇල්මැති පාර්ශ්ව සංකල්පය”
හෙවත් සියලු පාර්ශ්වයන්ට ප්‍රතිලාභ සැලසිය යුතු යන්න ඉස්මතු වී තිබේ. 21 සියවසයේ සිටම ව්‍යාපාරය කොටස් කරුවන්ට එයරහිව ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ ඇල්මැති පාර්ශ්ව කටයුතු කිරීමත් සමගම මෙය සමාජය තුළ ස්ථාපිත විය.
යකොටස් කරු සංකල්පයට විඩා ඇල්මැති පාර්ශ්ව සංකල්පය ඔස්සේ සියලු පාර්ශ්වයන් යකයරහි අවිධානය යොමු වීමත්, එනිසා ව්‍යාපාර කටයුතු සාර්ථකව යමයනය වීමට හැකි වීමත් නිසා ව්‍යාපාර විඩාත් යමම සංකල්පයට අනුගතව ඇත

සමාජ වගකීම් ඉටුකිරීමෙන් ව්‍යාපාරයකට ලැයිබන ප්‍රතිලාභ

- ▶ ව්‍යාපාරයේ කිර්තිනාමය හා ප්‍රතිරූපය වර්ධනය වීම.
- ▶ ව්‍යාපාර කටයුතු කරයගත යාමට සමාජයෙන් සහය ලැබීම.
- ▶ රජයේ පාලනයන් අවම වීම.
- ▶ ව්‍යාපාරයේ පැවැත්ම තහවුරුවීම.
- ▶ ව්‍යාපාරය පිළිබඳ විශ්වසනීයත්වය තහවුරුවීම.
- ▶ ව්‍යාපාරයට හිතකර අංශ අතර අන්තර් රැඳියාව වර්ධනය වීම.
- ▶ වෙළඳපල පහසුයවින් ලබා ගත හැකි වීම.
- ▶ ව්‍යාපාරයේ අරමුණු හා පරමාර්ථ ලභා කර ගැනීම පහසු වීම.

සමාජවිගකීම් ඔස්සේ සිදුවන අවාසිදායක තත්වයන්

- ▶ ව්‍යාපාරයේ ලාභ උපරිමනයට බාධාවක් වීම.
- ▶ අමතර පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වීම.
- ▶ ව්‍යාපාර සමාජයට අනිසි ලෙස බලපෑම් කිරීමට පෙළඹීම
- ▶ සමාජ විගකීම් ඉටු යනොකරන ව්‍යාපාර සමග තරඟ කිරීම අපහසු වීම.
- ▶ ව්‍යාපාරයේ කාර්යක්ෂමතාවයට බාධාකාරී වීම.

මිහිකත සමුළුව

පරිසරය හා සංවර්ධනය පිළිබඳ එකසත් ජාතීන්ගේ සමයම්ලනය” හෙවත් මිහිකත සමුළුව 1992 බ්‍රසීලයේ රියයෝද ජනප්‍රියයරෝ නගරයේ දී රටවල් 178 ක සහභාගිත්වයෙන් පැවැත්විණි. මෙහිදී ලෝක පරිසර ගැටළු පිළිබඳ සාකච්ඡා කෙරිණි. ලෝක ජල හිඟය, වාතය දූෂණය අවමකිරීම, විකල්ප බලශක්ති ප්‍රභවයන් ආදී කරුණු පිළිබඳ යමහිදී වැඩි අවධානය යොමු විය

කියයෝයතෝ සම්මුතිය

මිහිකතසමුළුයේදී යේගගුණික යචනස්වීම් සම්බන්ධ
යෙන් ඇති කරගත් “කියයෝයතෝ සම්මුතිය” වැදගත් ගිවිසුමකි. කි
සියම්භූමියක පරිසරය දූෂණය කරන කිසිවක්
යනොකිරීම, රටක සංස්කෘතිය විනාශවන ආකාරයේ කිසිදු
කටයුත්තක් සිදු යනොකිරීම, ජජවිවිධත්වය විනාශවන කිසිවක්
යනොකිරීම, ස්වභාවික පරිසර කලාප විනාශ කරමින් සිදු කරන
මුදල් ඉපයීම් කටයුතු අවම කිරීම ආදිය පිලිබඳ සම්මුති
කිහිපයක් යමහි අන්තර්ගත විය

නිරසර සංවර්ධනය

සියලුම වෘක්ෂලතාවෝකපා

දැමූ පසු

සියලුම ගංගා සිඳි ගිය පසු

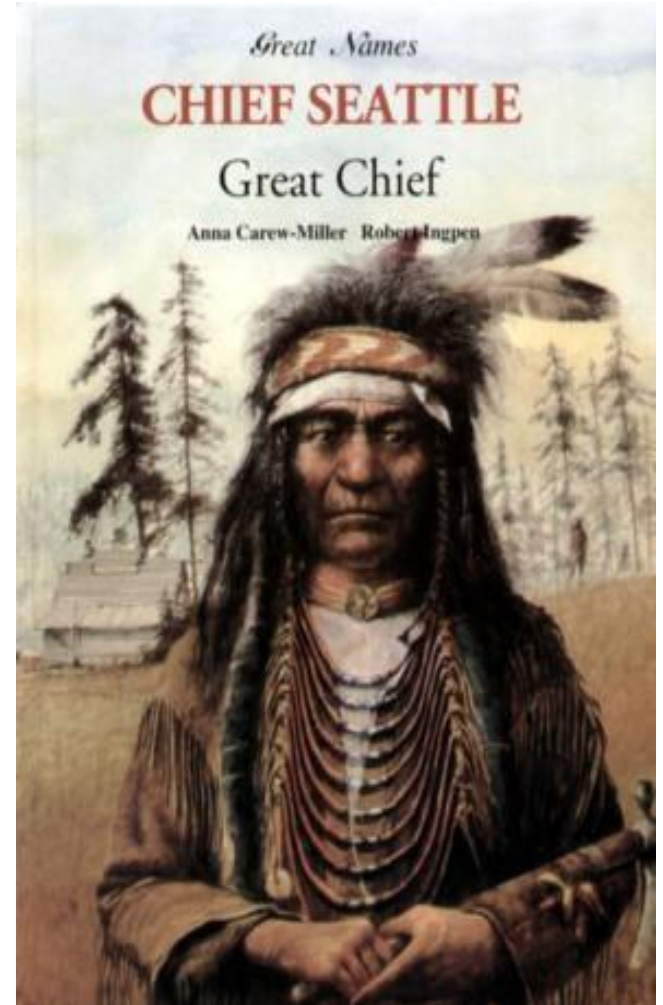
අන්තිම මාලඵලා ද

අල්ලා ආහාරයට ගත් පසු

මිනිසා තේරුම් ගනිවි මුදල්

ආහාරයට ගත

නො හැකි බව

නිරසර සංවර්ධනය යනු ,

- ▶ " Sustainable development is development which meet, the needs of the present, without compromising the ability of future generations to meet their own needs."

world commission on
Environment and

Development

- ▶ නිරසර සංවර්ධනය යනු , අනාගත පරම්පරාවේ අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට අති අයිතිය උල්ලංඝනය නො කරමින් වර්තමාන අවශ්‍යතා ලඟා කර ගන්නා වූ සංවර්ධනයයි

නිරසර සංවර්ධනය ගොඩනැගී ඇති කුරුණු තුනකි

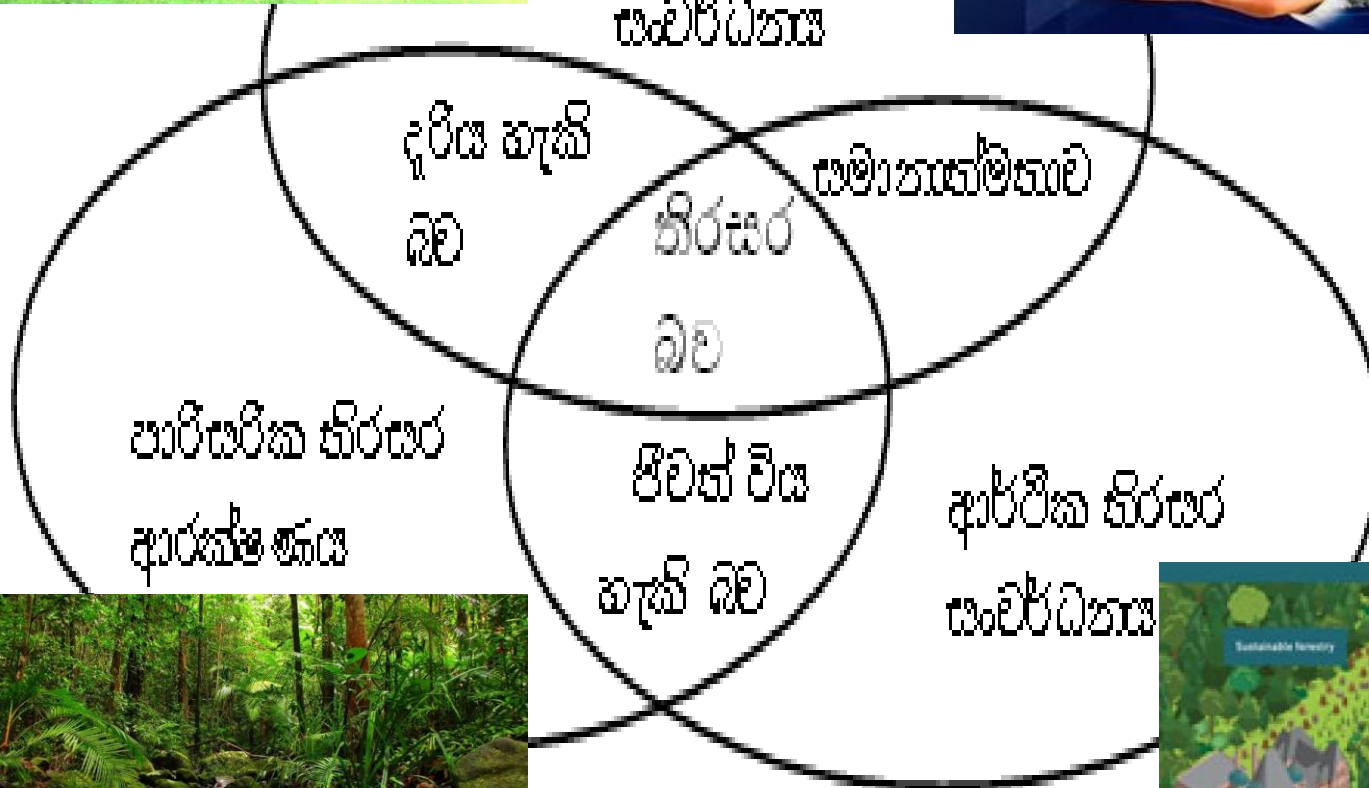
ආර්ථික නිරසර බව (Economic Sustainable Development)

පරිසර නිරසර බව (Environment Sustainable Protection)

සමාජ හා සංස්කෘතික නිරසර බව (Social Sustainable Development)

සමාජ තීරය
සංවර්ධනය

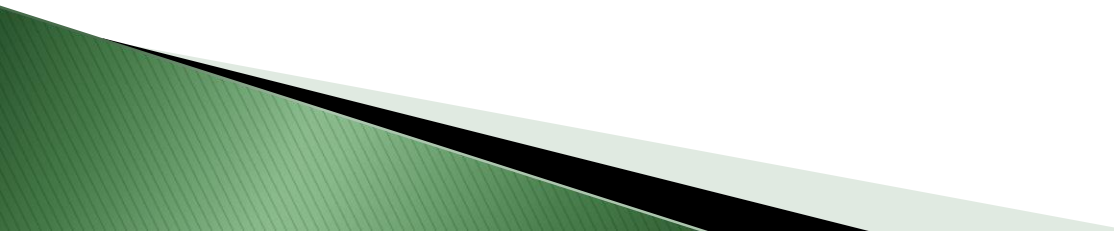
ආර්ථික තිරසාර සංවර්ධනය

- ▶ සම්පත් පර්යභෝජනය අඩු කර, ජනතාවගේ ජීවිතකත්වය උසස් කිරීම මගින් මානව සුභසාධනය ඉහළ නැංවීම අයෙක්ෂා කරයි

අවධානය යොමු කළයුතු කරුණු	තිරසරබව තහවුරු කිරීමට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග
<ul style="list-style-type: none"> • ආර්ථික වර්ධනය හා ස්ථායීතාව • ආර්ථික කාර්යක්ෂමතාව • නිෂ්පාදනය හා පර්යභෝජනය • සේවා නියුක්තිය • අන්තර්ජාතික වෙළඳාම • තරඟකාරීත්වය 	<ul style="list-style-type: none"> • රැකියානිර්මාණය • කුසලතාබලගැන්වීම • සම්පත්කාර්යක්ෂමව භාවිතය • අවදානම් කළමනාකරණය • නවෝත්පාදනය • සේවික සුභසාධනය • පාර්ශ්විකරුවන්ට ප්‍රතිලාභඅත්කර දීම

රූ 7 විකර ඉඩ තියන්න

- ▶ .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

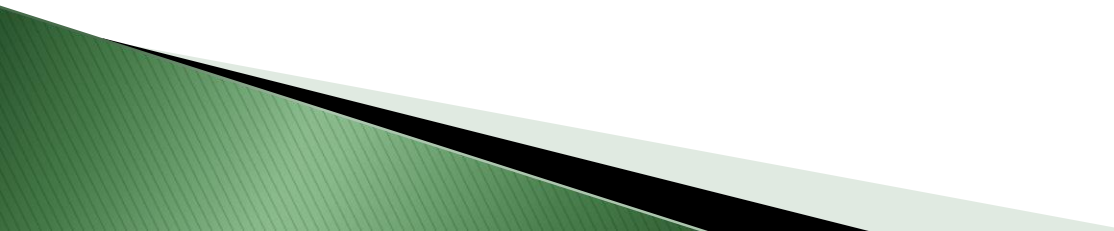
සමාජ තිරසාර සංවර්ධනය

- ▶ මිනිස් අවශ්‍යතා සහ වුවමනා සමානව හා සාධාරණව ඉහළ ප්‍රමිතියකින් ලඟා කරගැනීමත්, අන් අයගේ එම අයිතිය සුරක්ෂිත කිරීමත් මෙමගින් අයෙක්ෂා කරයි.

අවධානය යොමු කළයුතු කරුණු	තිරසරව තහවුරු කිරීමට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග
<p>ජීවිත තත්වය නංවාලීම සමානාත්මතාව සමාජඒකාග්‍රතාව ජාතයන්තර සහභාගිත්වය මානව ප්‍රාග්ධනය නඩත්තු කිරීම සංස්කෘතික පරිසරය සුරැකීම දරිද්‍රතාව පිටුදැකීම</p>	<p>මානව අයිතිවාසිකම් සුරැකීම සම අවස්ථා සැපයීම සමාජ සංරක්ෂණ කටයුතු වලට දායක වීම නීතිය හා සාමය රැකීමට දායක වීම සමාජ වගකීම් ඉටු කිරීම මානව විවිධත්වයට ගරු කරමින් කටයුතු කිරීම</p>

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

පාරිසරික තිරසාර සංවර්ධනය

- ▶ මූලිකමිනිස් අවශ්‍යතා වන වාතය, ජලය, ආහාර සහ නිවාස යනාදිය ගුණාත්මකභාවයෙන් පැවතීම හා ඒවා අරක්ෂා කරගනිමින් පවත්වාගෙන යාම මෙහිත් මූලික මිනිස් අවශ්‍යතා සපුරාලීම මෙයින් අයේක්ෂා යකයරයි

අවධානය යොමු කළයුතු කරුණු	තිරසරබව තහවුරු කිරීමට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග
<p>සම්පත් පරියභෝජනය අපද්‍රව්‍යකළමනාකරණය අමුද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය ස්වභාවික හා සංස්කෘතික උරුමයන් සුරැකීම</p>	<p>පරිසරහිතකාමී දෑ මිලට ගැනීම හරිත නිෂ්පාදනවලට යොමු වීම අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය සම්පත් කාර්යක්ෂමව භාවිතය පරිසරසංරක්ෂණය. පරිසර හිතකාමී බලශක්ති ක්‍රම භාවිතය පරිසරහිතකාමී ප්‍රවාහන ක්‍රම භාවිතය ජවිවි විධිත්වය සුරැකීමට පියවර ගැනීම</p>

.....

.....

.....

.....

.....

නිරසර බව සදහා වූ 4R සංකල්පය

▶ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණයේ දී 4 R සංකල්පය භාවිතය තුළින් නිරසර සංවර්ධනයක් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට උත්සාහ ගැනීම ලෝක මට්ටමින් අවධානයට යොමු ව ඇත. එම 4 R නියෝජනය කරන්නේ,

▶ Recycle

(ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කිරීම)

▶ Reuse

(නැවත නැවත භාවිත කිරීම)

▶ Reduce

(භාවිතය අඩු කිරීම)

▶ Replace

(නැවත ස්ථාපිත කිරීම)

යන සංකල්ප ය

Recycle(ප්‍රතිචක්‍රීකරණය)

Recyclable

- ▶ මෙහිදී අපද්‍රව්‍ය වෙන් කොට වෙනත් භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනය කළ හැකි ද්‍රව්‍යක් බවට පත්කිරීම සිදුවේ.
- ▶ මෙ යප්‍රධාන ආකාර දෙකකට සිදු කරයි.

1) upcycle

අඩු වටිනාකමක් ඇති ද්‍රව්‍ය ඉහළ වටිනාකමක් ඇති ද්‍රව්‍ය බවට පත් කිරීම

උදා:

පිදුරුවලින් කඩදාසි නිපදවීම

2) lowcycle

ඉහළ වටිනාකමක් ඇති නිෂ්පාදිත අඩු වටිනාකමක් ඇති අමුද්‍රව්‍ය බවට පත් කිරීම

උදා:

ඉවත් කරන වාහන, යකඩ බවට පත් කිරීම

Reuse (නැවතභාවිතය)

▶ නිෂ්පාදනය හෝ පරියෝජන කාර්යයේදී නැවත නැවත භවිතා කල හැකි දෑ යොදා ගැනීම මෙයින් අදහස් කෙරේ.

▶ උදා: LunchSheet

වෙනුවට Lunch Box භාවිතය

Reduce(භාවිතය අඩු කිරීම)

- ▶ පරිසරයට මුදා හරින අපද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය අඩු කිරීම මින් අදහස් කරයි. පරිසරයට අහිතකර භාවිතයෙන් ඉවත් කිරීම, භාවිතය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම, භාවිතය නොකර සිටීම ආදිය යමහිදී අවධාරණය යකයරයි.

උදාහරණයලස,

i. හාණ්ඩවිල ඇසුරුම් විලට දිරාපත් නොවන පොලිතින් භාවිත නොකිරීම.

ii. පානියජල බෝතල් සදහා

ප්ලාස්ටික් බෝතල් යොදා යනොගැනීම

Replace(නැවතස්ථාපිත කිරීම)

- ▶ නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා භාවිත කරන ස්වභාවික සම්පත් වලින් නැවත ස්ථාපිත කළ හැකි සම්පත් නැවත ස්ථාපිත කිරීමට කටයුතු කිරීමයිම යටයත් දැක්වේ.

උදා:වන වගා ව්‍යාපෘති

ව්‍යාපාර කටයුතුවල අහිතකර බලපෑම්

- ▶ දැඩි ලාභ අපේක්ෂාවෙන් ගුණත්වයෙන් අඩු භාණ්ඩ අපනයනය කිරීම
- ▶ දැඩි තරගකාරීත්වය තුළ පාරිභෝගිකයින් රැවටීම
- ▶ සේවක සුභසාධනය පිළිබඳ නැඹුරුව අඩු වීම
- ▶ ස්වාභාවික සම්පත් අපතේ යන පරිදි නිෂ්පාදන කටයුතු කිරීම
- ▶ පරිසරය දූෂණය වන පරිදි අපද්‍රව්‍ය මුදාහැරීම
- ▶ අප රටේ සමාජ සංස්කෘතියට හෝ ගැලපෙන වෙළෙඳ දැන්වීම් නිර්මාණයකිරීම
- ▶ සමාජ සංස්කෘතියට හෝ ගැලපෙන ඇඳුම් මෝස්තර නිර්මාණය කිරීම

ව්‍යාපාර ආචාර ධර්ම

- ▶ ව්‍යාපාර නමින් සමග කටයුතු කරන සිය පාර්ශ්වවලට යහපතක් සිදු වන ආකාරයට හොඳ නරක පිළිබඳ අවබෝධයෙන් කටයුතු කිරීම, ව්‍යාපාර ආචාර ධර්ම ලෙස හැඳින්විය හැකි ය

ව්‍යාපාර ආචාර ධර්ම පිළිපැදියම් වැදගත්කම

- ▶ ගනුයදනුකරුවන්ගේ විශ්විසතියත් ව්‍යදිනාගත හැකිවීම.
- ▶ ව්‍යාපාරගේ පැවැත්ම තහවුරු වීම.
- ▶ ව්‍යාපාරයතුළ සිදුවිය හැකි අක්‍රමිකතා, වැරදි සහ වංචා අවම කර ගත හැකි වීම.
- ▶ ආයතනයේ කිර්තිනාමය වර්ධනය වීම.
- ▶ තරඟ කාරිත්වයට සාර්ථකව මුහුණදිය හැකිවීම.

ආචාරධර්ම පටිපාටියක් ගොඩනැගීමේදී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු

- ▶ ව්‍යාපාරය

ව්‍යාපාරයේ ස්වභාවය, පරිමාණය ආදී සාධක පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීම

- ▶ අයිතිකරුවන්

අයිතිකරුවන් කවුද, ඔවුන්ගේ සමාජ සංස්කෘතික පසුබිම, ආකල්ප, ප්‍රතිමාන ආදිය

- ▶ සේවකයන්

සේවකයන් කවුද, ඔවුන්ගේ සමාජ සංස්කෘතික පසුබිම, ආගමික පසුබිම, ආකල්ප, ප්‍රතිමාන, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා වුවමනා ආදිය

ආචාරධර්ම පටිපාටියක් ගොඩනැගියමිදී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු

- ▶ ගනුයදනුකරුවන්

ගනුයදනුකරුවන්ගේ ස්වභාවය , ඉල්ලුම් රටා, සන්නියේදනය,
ආගමික හා සමාජ පසුබිඳාදිය

- ▶ තරගකරුවන්

තරගකරුවන් සිටීද, ඔවුන් අනුගමනය කරන ආචාරධර්ම
යමොනවාද ආදිය

- ▶ සංවිධාන සංස්කෘතිය

ආයතනයේ වටිනාකම්, අගනාකම්, සාරධර්ම, සිරිත් විරිත්, ප්‍රතිමාන,
චාරිත්‍ර චාරිත්‍ර ආදිය

- ▶ ප්‍රායෝගික බව

ආචාරධර්ම පේටිපාටියක් සකස් කිරීමිදී එය නීතියට
එකඟද, යථාර්ථවාදීද, ගැටලුකාරී තත්වයක් නොමැතිද, පිරිවැය ආදී
කරුණු අනුව එය ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කල හැකිවීම

ආචාරධර්ම සංග්‍රහය

- ▶ ව්‍යාපාරයක් සඳහා සකස්කරන ලද ආචාරධර්ම ලිඛිතව දැක්වූ විට එය “ආචාරධර්ම සංග්‍රහය” යලස හඳුන්වයි.. ආචාරධර්ම සංග්‍රහයක් මගින් පහත දෑ අයේක්ෂා කරයි.
  - සේවකයින් විසින් එම ආචාරධර්ම විලංචනු කුලවි කටයුතු කිරීමට යපලඕම
  - ආයතනයේ කීර්තිනාමය ඉහළ නංවා ගැනීම.
  - අපරසිද්ධු යල්පැනගිය විෂමාවාර වලක්වා ගැනීම. ▪
  - විවිධ ව්‍යාපාර ශ්‍රිතයන් සඳහා ආචාරධර්ම සංග්‍රහ පිළියයල කල හැකි වීම.